



Marcel Proust Vereniging

opgericht in 1972

Op zoek naar de muziek in de wereld van Marcel Proust

Het muzikale universum van Marcel Proust bestond aanvankelijk voornamelijk uit negentiende-eeuwse muziek. Als criticus schreef hij muziekkritieken over enkele Duitse laatromantische componisten en hij maakte van hen portretten in dichtvorm. Richard Wagner was toen zijn lichtend voorbeeld voor de constructie van de grote vorm voor zijn romancyclus, *Op zoek naar de verloren tijd*, zo ook voor het gebruik van het *Leitmotiv*, de herkenningsmelodie als eenheid scheppend element. Proust speelde de muziek van deze componisten en later ook Franse hedendaagse composities op de piano. Hij las en herlas de partituren, analyseerde de compositietechnieken en gebruikte die als model bij het schrijven. Al in zijn jeugd heeft zijn moeder hem, spelend op de piano, ingewijd in de geheimen van de muziek en zij las hem veel voor; zo is hij een schrijver geworden die door intensief lezen en luisteren zijn taal zoekt, ontwikkelt en blijft onderzoeken.

Op aanraden van zijn intieme vriend, componist en pianist Reynaldo Hahn maakte Proust, tijdens zijn grote speurtocht naar 'verloren' beeldende thema's en muzikale motieven uit de ontwikkeling van de muziekgeschiedenis, na zijn gerichtheid op het verleden van de 'Romantische' periode, een overstap naar de moderne Franse muziek van Claude Debussy, Camille Saint-Saëns en César Franck. Proust had in tegenstelling tot Hahn, die een voorkeur had voor Saint-Saëns, veel meer affiniteit met de vernieuwende syntactisch complexe muziek van diens leerling Gabriel Fauré. De fijnzinnige en gevarieerde schrijfwijze van Fauré's impressionistische lyriek wilde Proust ransponeren naar de lang uitgesponnen en verweven melodische lijnen in zijn zinsbouw en de overgangen van de ene toonsoort naar de andere in de voortstromende beweging van zijn *roman fleuve*.

Vandaar dat Proust het karakter en de stijl van zijn componist Vinteuil heeft samengesteld uit deze moderne Franse componisten. Als tijdgenoot laat hij hem een spraakmakende rol spelen in zijn romancyclus. Vinteuil's werk wordt uitgevoerd in de Salons met als hoogtepunt diens sonate voor viool en piano met het emotionerende kernachtige thema van Swann's en ook Marcells dierbare kleine frase.

Johanneke van Slooten zal ter illustratie van haar lezing verschillende muziek fragmenten laten horen.

Over de spreekster

Johanneke van Slooten studeerde filosofie aan de UvA en hobo aan het Conservatorium in Parijs. Zij is schrijver van verhalen, reportages en essays over o.m. filosofie, beeldende kunst, moderne literatuur en muziek. Zij maakte radio-essays en schreef tientallen portretten over het oeuvre van schrijvers en componisten, over de verwantschap en dwarsverbindingen tussen beide kunsten in haar essaybundel *Woord en Weerklank* en in tijdschriften als *Tirade*, *Raster*, *Bzzlletin*, *De Gids*, *Wolfsmond*, *Entr'acte*, *Muziekjournaal*, *Luister* en *Theatermaker*.